



**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

3. Aliæ rationes adversariorum solvuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

Quaest. III. Vtrum relatio sit vtrumque, &c. 701

dem relationis distinguuntur realiter, praecipue in
sententia Patris Rubij.
202 Tunc sic interrogo quod sit subiectum illius
relationis completae compositae ex infinitis illis
relationibus partium proportionalium certe non
potest esse subiectum vnaqueque pars, quia vna-
queque pars non refertur per omnes relationes
ceterarum partium.
203 Deinde, quia vel esset in vnaquaque parte tota
& sic infinities replicaretur in omnibus partibus,
quod est summum absurdum, vt ex terminis pa-
tet. Nam sicut est absurdum quod eadem albedo
completa quatenus completa simul sit in capite
tota, & tota simul in pedibus, similiter est absur-
dum dicere, quod tota relatio quatenus completa,
& tota est in vnaquaque parte, & in omnibus per
replicationem.
204 Nec potest dici, quod solum sit in vna parte
tota illa relatio; quia non est maior ratio de vna
parte, quam de alijs: ergo solum restat dicendum
totam illam relationem esse in toto composito
ex infinitis illis partibus proportionalibus quan-
titaris; sed hoc est impossibile, quia vel daretur
relatio sine termino, vel terminus identificaretur
cum fundamento eiusdem relationis. Nam termi-
nus, qui potest assignari tali relationi, debet esse
totum, quia partes ad totum referuntur; sed in
ipso toto fundatur illa relatio: ergo idem est fun-
damentum, & terminus eiusdem relationis.
205 Nec valet dici, terminum non esse totum, sed
partes, quia talis relatio composita est relatio par-
tium ad totum: ergo terminus non sunt partes, sed
totum, & resultat ex partialibus relationibus par-
tium ad totum, sed vnaqueque partialis relatio
non referebat totum ad partem, sed potius partem
ad totum: ergo erat opposita relatio toti opposi-
tione terminativa: ergo per solum vnionem cum
alijs non potest ita converti in oppositam, vt iam
non opponatur toti, sed ipsi partibus, quia hoc
est summum absurdum, vt ex ipsis terminis patet.
Si autem dicas, nec partes, nec totum esse termi-
num: ergo relatio est sine termino, quia non est
aliud, praeter partes & totum, quod possit assigna-
ri tanquam terminus talis relationis.
206 Vrgetur efficacius, quia vnaqueque pars non
solum refertur ad totum, sed ad aliam partem, ita
vt vnaqueque pars seorsim ad infinitas actu par-
tes refertur: ergo relatio vniuscuiusque partis,
quae est relatio distinctionis, opponitur relationi
alterius partis relative, & terminative alteri parti;
quia inter relationem ex vno extremo, & relatio-
nem alterius datur oppositio relativa, vt patebit
ex dicendis postea; quod pro certo habetur ab
omnibus Doctoribus: ergo omnes illae relationes,
quibus se respiciunt partes ad invicem non com-
ponunt vniam relationem: quia oppositae relatio-
nes non possunt componere vniam: sicut paterni-
tas non potest componere cum filiatione, & al-
bedo non potest componere cum nigredine, &
calor cum frigiditate; & ratio manifesta est, quia ex
duobus oppositis non coalescit vnus; sed tales re-
lationes distinctionis inter partes opponuntur
proprie relative: ergo non possunt componere
aliquam vniam; sed sunt infinitae, & distinctae actu
quia sunt totae, & tam distinctae inter se, sicut par-
tes in quibus fundantur: ergo sunt infinitae actu
completae relationes: ergo non est inconueniens
concedere infinitum in relationibus.
207 Tandem, quia inauditum est apud Doctores di-
cere vniam relationem posse componere cum alijs

quia ex vi propriae entitatis relationis est incapax
vnionis cum altera, vt docet expresse D. Thomas
sequutus Aristotelem 2. me. cap. 4. cum communi
schola. Peripateticorum quae ipsum Aristotelem
sequuntur.

SVBSECTIO III.

Alia ratione Adversariorum solvuntur.

Ad confirmationem respondeo primo distin-
guendo antecedens, haec vel illa numero re-
latio diuisim, nego: omnis simul concedo. Itaque
posito fundamento, & termino, bene potest haec
vel illa seorsim sumpta relatio destitui, & separari
a fundamento, non autem omnis simul, ita vt fun-
damentum maneat sine omni relatione: nam sta-
tim ac destrueretur vna, resisteret alia propter
connexionem necessariam, quam habet funda-
mentum cum relatione posito termino. Explico
hoc exemplo quo vtuntur ipsi adversarii; dicunt
enim nullo modo posse tolli omne vbi simul a
corpore, ita vt maneat sine vilo, alias corpus nul-
libi esset, licet possit tolli hoc, vel illud, & sic de
omnibus diuisim, & seorsim sumptis. Item licet a
quantitate possit tolli haec, vel illa numero figura
& a natura substantiali, haec vel illa numero sub-
sistentia; non tamen omnis figura, vel omnis sub-
sistentia simul: clarius & efficacius, & in omnium
sententia licet possit conservari, aut produci crea-
tura sine hac, vel illa numero dependentia, vel
actione a Deo; vt nunc homo conservatur sine il-
la numero, actione, & dependentia a Deo, per qua
productus fuit primogenitus, nam illa fuit generatio, &
erat dependentia a Deo & a generante simul, &
haec est conservatio a solo Deo: nihilominus non
potest sine omni simul: quia conservatio est ratio
formalis conservandi, & sine ratione formali con-
servandi non potest conservari res: ergo non po-
test dari res sine omni conservatione; atqui vbi
figura, substantia, &c. distinguuntur ex natura rei
a subiectis, licet simul omnes non possint separari,
quia diuisim omnes possunt: ergo similiter licet
positis fundamento, & termino, non possint om-
nes relationes simul tolli, nihilominus distinguun-
tur ex natura rei a fundamento, & termino, quia
possunt omnes diuisim, & seorsim tolli a funda-
mento adhuc posito termino.

Secundo respondeo, sicut nulla potest evidens
ostendi repugnantia, quominus per potentiam
Dei absolutam separaretur, & destrueretur omnis fi-
gura simul a quantitate, omnis substantia a na-
tura, omne vbi ab ubicato, omnis praesentia a
corpore; ita similiter non posse ostendi repug-
nantiam, & implicationem ad hoc vt possit tol-
li omnis relatio a fundamento per potentiam
Dei absolutam, adhuc posito termino, & ratio
videtur persuadere hoc, quia relatio est entitas
ex natura rei distincta a fundamento, vt patet ex
dictis, qui non pertinet ad essentiam eius aut ex-
tremorum, in quibus est: ergo etiam si naturali-
ter sequatur ex eo iam posito in vtroque extremo,
non implicat contradictionem, quod talis con-
sequutio impediatur. Antecedens ex nostra sen-
tentia est manifestum, quia relatio non solum est
entitas distincta a fundamento: sed rationem for-
malem, & praedicamentalem habet ab eo diver-
sam; ergo nulla est repugnantia, quin impedia-
tur a Deo; consequutio eius ex fundamento po-

sito termino; sicut non repugnat, propriam passionem distinctam realiter ab essentia, à qua procedit naturaliter necessario ab ea non procedere, ut risibilitas ab essentia hominis, & eadem ratione probatur, quod postquam in fundamento reperitur, posito termino, possit ipsum fundamentum sine omni relatione permanere.

200 Ad quantum respondetur negando antecedens, ad probationem antecedentis concedo maiorem, & nego minorem; ad probationem minoris distinguo antecedens, in actu primo, & fundamentaliter, & ut solet communiter dici essentialiter, concedo; in actu secundo, & formaliter, seu accidentaliter, nego. Ad probationem antecedentis distinguo maiorem, per id in actu primo, concedo; in actu secundo, nego. Item nego minorem: nam media informatione expellit frigus calorem, & è contra; quia expulso illa est formalis; sed expulso formalis est per modum actualis forme, & modus actualis forme ut talis est informatio, seu unio: ergo non expellit frigus calorem solum, & præcise per suam entitatem, cum unio distinguatur ex natura rei ab entitatibus unitis.

201 Ut autem hoc melius intelligatur, advertit in contrariis, seu oppositis posse duplicem statum concipi, alius est in actu primo, & quando actu non existunt simul duo contraria, vel in actu secundo, & quando coexistunt: v. g. quando actu sunt frigiditas, & calor, in primo statu dicitur frigus contrarium calori per relationem transcendentalem seu potentiam positivam, vel si vis, per non repugnantiam quam dicit frigus ad expellendum calorem, & de hac contrarietate concedimus essentialiter convenire contrariis, seu minimum radicari in essentia, in secundo statu resultat statim relatio diversitatis maxima, quæ oppositio formalis accidentalis dicitur, & per hanc relationem formaliter opponitur unum contrarium alteri, & hæc formalis oppositio distinguitur ex natura rei ab ipsis oppositis; quod autem talis ordo prædicamentalis resultet, patet; quia in quocunque datur relatio transcendentalis posito, & existente termino illius relationis, resultat relatio prædicamentalis, ita ut exercitium relationis transcendentalis sit hæc, seu ut melius loquar, ad relationem transcendentalem consequitur relatio prædicamentalis in fundamento existente termino, ut in materia prima respectu forme actu existentis, potentia intellectiva, & visiva respectu obiectorum actualiter existentium; sed illa contraria, v. g. frigus, & calor dicunt relationem transcendentalem ad invicem: ergo quando simul existunt, resultat relatio prædicamentalis in illis oppositionis, & contrarietatis formalis: patet hæc consequentia, quia illud est relativum prædicamentali quod non potest intelligi actu tale, nisi in ordine ad aliud: sed calor in quantum est oppositus, seu contrarius non potest esse, nec intelligi, nisi in ordine ad aliud: quia omne contrarium respectu alterius à se distincti est contrarium, & illud alterum, seu aliud est existens: ergo contrarium ut contrarium actu respectu alterius oppositi actu existentis est relativum prædicamentale: ergo relatio prædicamentalis est, per quam formaliter constituitur contrarium in esse actu contrarij, quia omnis conceptus ad aliud constituitur formaliter per relationem; atqui probatum est relationem prædicamentalem esse distinctam ex natura rei à fundamento: ergo op-

positio actualis, & formalis distinguitur à parte rei ab oppositis: unde opposita non sunt actu formaliter talia per suas entitates: sed per relationes ex natura rei distinctas ab illis accidentaliter illis convenientes; quia licet albedo ex sua natura habeat aptitudinem ad pugnandum cum nigredine, nihilominus quod nigredo actu existat accidentale est albedini, ac proinde est accidentale ipsi, ut cum illa actu pugnet, & illi actu formaliter opponatur, & ut illam actu respiciat, ut sibi oppositam.

Confirmatur, diversa sunt actualiter formaliter talia per relationem prædicamentalem, & ideo quædam species diversitatis; sed opposita actu sunt maxime diversa actualiter: ergo opposita actualiter sunt talia formaliter per relationem prædicamentalem.

Secundo respondeo negando antecedens, ad probationem concedo maiorem, & nego minorem; ad probationem huius concedo antecedens, & nego consequentiam, imo suppositum consequentis: nam supponit in consequente idem esse contraria, & dissimilia, quod est falsum: nam contraria sunt per proprias entitates, quatenus sunt aptitudines ad expellendum se ad invicem ab eodem subiecto. Itaque illa repugnantia aptitudinalis, quæ datur in oppositis constituit ipsa in esse oppositorum; dissimilia autem non sunt, nisi per relationes dissimilitudinis resultantes supra entitates contrariorum actu coexistentes: unde frigus actu, & formaliter dicitur contrarium, vel propter actualem, & formalem aptitudinem dictam, & sic erit tale, etiam si non existat calor; & nihilominus non poterit dici formaliter, & actu dissimile calori non existenti.

Vel dicitur formaliter actu contrarium propter actualem, & formalem expulsiorem, quam exercet frigus circa calorem, quæ non est relatio nisi actualis informatio frigoris in gradu incompatibili cum tali gradu caloris, & etiam tunc non dicitur dissimile formaliter actu per actualem expulsiorem, seu actualem repugnantiam, sed per relationem resultantem in entitatibus qualitatibus contrariarum, ex eo quod maximam diversitatem habeant; sicut dissimilitudo, quæ resultat in entitatibus hominis, & equi propter diversitatem essentiarum illorum; unde evidenter sequitur frigus, & calorem non esse formaliter dissimilia, & contraria ex vi eiusdem formalitatis, licet in omnibus verificetur eadem conditio; nam sicut ea, quæ fundamentaliter, aut aptitudinaliter sunt relativa, quando reducuntur ad actum secundum relationis, reducuntur per actualem modum ex natura rei distinctum à fundamento; ita similiter contraria quæ talia dicuntur per aptitudinem ad expellendum, quando reducuntur ad actum secundum expulsiorem, per quam actu opponuntur est talis reductio per modum unionis ex natura rei distinctum à contrario expellente sibi contrarium.

Iuxta hanc secundam solutionem eo modo dicuntur formaliter contraria, quo homo dicitur formaliter rationalis ad quod non est necessaria relatio actualis: sed aptitudo ad intelligendum, ratiocinando, ita similiter ad hoc ut albedo dicatur contraria formaliter non est necessaria relatio prædicamentalis: sed sufficit aptitudo formalis actualis quæ datur in ipsa, ut repugnet cum nigredine, & expellat illam ab eodem subiecto.

Tandem

Quæst. III. Vtrum relatio distinguatur, &c. 703

206 Tandem interrogo ab adversarijs, an frigus & calor quatenus actu sunt oppositi, sint relativi prædicamentali, vel non; si hoc secundum dicant nihil contra nos: si primum, iam demonstratum est omnem relationem prædicamentalem distinguere ex natura rei à suo fundamento, ac proinde asserimus, idem dicendum esse de relatione oppositionis; nam eadem est ratio huius, ac relationis diversitatis, &c. nam sicut denominatio diversitatis actualis est intrinseca respectu diversi, ita deberet esse denominatio oppositi actu illis, & sicut denominatio diversi dependet ita à termino actu existente ut destructo illo omnino destrueretur, ita similiter propter eandem dependentiam destructo termino opposito, destrueretur denominatio actualis oppositionis, ac proinde poterit adesse, & abesse à contrariis talis denominatio præter illius entitatis corruptionem, & sic erit accidentalis, &c.

SUBSECTIO IV.

Sexta, & se prima ratio solvuntur.

207 **A**D sextum respondeo primo, dicendo optime satisfactum fuisse ibi argumentis ad objectionem de novo factam nego maiorem: ad probationem illius nego maiorem, & minorem, ad interrogationem explicationis respondeo per pluralitatem partium, quæ inæqualitas fundamentalis vocatur à nobis non reddi subiectum maius formaliter. Ad probationem concedo antecedens, & nego consequentiam. Ad id, quod postea additur, dico maiorem, & inæqualitatem formalem non esse pluralitatem, paucitatemve partium in subiectis, ratione quarum unum subiectum excedit aliud: item maioritas formalis non est ut unum excedat aliud; sed potius est ut subiectum habens plures partes quam aliud respiciat, quod excedit, ut habens minores se ipso, & in hoc consistit fallacia adversariorum, eorumque deceptio, quia relationes solum sunt respectus; unde nec sunt rationes excedendi, nec rationes plures: sicut similitudo non est habere albedinem in eisdem gradibus: sed potius est respectus parus inter habentia eisdem gradibus: sic similiter maioritas inæqualiter, & excessus formalis non est habere plures partes, quam aliud, sed respectus inter habentia plures, & pauciores partes.

208 Secundo respondeo ad illud ultimum, dicendo tam excessum formalem, quam æqualitatem formalem, pluralitatem, & paucitatem formalem, v. g. quibus dicimus, hoc habet plures, vel pauciores partes, quam illud formaliter, hoc excedit formaliter aliud, esse relationes prædicamentales; ac proinde esse omnino accidentale quantitati habere has rationes, ac proinde sicut quantitas per suam ipsam entitatem non est formaliter; sed tantum fundamentaliter relata, ita similiter per suam propriam entitatem præcisam non excedit aliam formaliter, nec est æqualis, aut habet plures partes quam alia, nec pauciores actu, & formaliter: sed tantum fundamentaliter; nam, v. g. habere unam quantitatem tres, vel quatuor partes est omnino independentem ab alio extrinseco corpore habente etiam tres, vel quatuor partes quantitatis: at vero unam quantitatem habere formaliter tot partes,

ac alia, id est esse æqualem alteri est omnino dependens ab extrinseco termino; quia nec esse, nec concipi potest unum esse, sicut aliud sub hoc formalissimo prædicato, sicut aliud, sine to aliud, unde esse sicut aliud formaliter, aut esse æquale formaliter alteri dicit ordinem positivum ad aliud, cuius totum esse consistit in puro respectu, & actuali respicientia; atque adeo advenit accidentaliter physice rei habenti tot partes quantitatis, vel talem, & talem perfectionem in substantia, vel tot gradus qualitatis; unde quando dicitur, quod palmus præciso quocunque modo habet tot partes, ac alius: vel plures, quam semipalmus; respondeo distinguendo, habet plures partes fundamentaliter, vel materialiter, concedo; formaliter nego; quia hoc habet per relationem, quia excedere aliud, habere plures, quam aliud, sine dubio est conceptus relativus, cum totum suum esse habeat in ordine ad aliud, & sic non potest esse talis conceptus formaliter sine relatione formalis: sicut non potest esse unitum, ut unitum formaliter sine unione formalis, &c.

Habere autem plures partes materialiter, aut excedere materialiter, non est aliud, nisi quod palmus habeat quatuor partes, & semipalmus duas, quas potest habere palmus, etiam si non sit semipalmus, & contra; ut autem sint plures formaliter, est necessarium quod actualiter detur palmus habens quatuor partes, & semipalmus habens duas partes, & quod palmus connotet semipalmum per habitudinem ad illum, quod est omnino accidentale illi, & sit ex vi aliquis formalitatis intrinsece existentis in palmo, cuius totum suum esse consistit in puro respectu, & in actualiter referri ad aliud, quod omnino destruitur ablato termino: palmus vero, & partes illius remanent, & sunt independentes à semipalmo: ergo hoc formaliter quod est esse plures partes supra ipsas partes addit aliquid ex natura rei distinctum ab ipsis, siquidem hoc dependet à termino, & partes quoad entitatem non dependent ab illo, & idem dicendum est de similitudine, & cæteris.

Ad septimum dico efficientiam esse à fundamento in seipsum, posito termino, ita ut positio termini sit conditio sine qua non fundamentum influat in relationem. Deinde dico, verum esse quod sit eum influentia Dei, quia omnis entitas creata actu dependet à Deo; si autem Deus suspendat suum concursum ad omnem relationem, licet maneant albedines in eodem gradu, non manebunt formaliter similes: sed solum fundamentaliter, unde quando Aristoteles definit similitudinem per unitates, aut gradus eiusdem rationis, non definit relationem formaliter; sed fundamentum proximum, ex quo necessario resultat ipsa relatio similitudinis: unde illative ipsa relatio similitudinis manet definita, nam ea re vera sunt similia, quarum qualitas est una, non ipsis qualitatibus formaliter; sed relatione superaddita, quia diversum quid est, Petrum habere quatuor gradus albedinis, & etiam Ioan-nem habere alios quatuor (totum enim habet unum independentem ab alio absolute, & ut dici solet in ordine ad se) ac esse similes formaliter, nam esse similes habent cum dependentia ad invicem, ita ut unus dependeat ab alio, & in ordine ad aliud, quod omnino accidentarium est albedini ut quatuor existenti in Petro; nam licet